

UCHWAŁA NR XX/163/2019
RADY MIASTA SKARŻYSKA-KAMIENNEJ

z dnia 19 grudnia 2019 r.

**w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz. U.2019 poz. 506 z późn.zm) oraz art. 4¹ ust. 1-2 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j.t. Dz. U. 2019 poz.2277 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 1-3 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (j.t. Dz. U. 2019 poz.852) Rada Miasta Skarżyska-Kamiennej uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2020 stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Skarżyska-Kamiennej.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2020r.

Przewodniczący Rady Miasta

Leszek Golik

Załącznik nr 1 do uchwały nr XX/163/2019
Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej
z dnia 19.12.2019r.

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII dla miasta SKARŻYSKA-KAMIENNEJ na rok 2020

Wprowadzenie

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla miasta Skarżyska – Kamiennej na rok 2020 określa lokalną strategię

w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z używania alkoholu, narkotyków oraz stosowania przemocy w rodzinie.

Program przedstawia zadania własne gminy wynikające z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Zgodnie z treścią tej ustawy zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności: tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje do powstrzymywania się od spożywania alkoholu; działalność wychowawczą i informacyjną; ograniczanie dostępności do alkoholu; leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu.

Gminny Program zawiera równocześnie zadania własne gminy w obszarze profilaktyki narkomanii zapisane w ustawie z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

Dokumentem – który oprócz ustawy – stanowi prawną podstawę podejmowanych działań, jest gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, corocznie uchwalany przez Radę Miasta Skarżyska-Kamiennej.

I. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Obowiązek opracowania Programu wynika bezpośrednio z art. 4¹ ust 2 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Dokument stanowi część „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Skarżyska-Kamiennej na lata 2016-2021”. Na jego treść wpływ mają również inne akty prawne, wśród nich:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym,
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
- Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych,
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

II. CEL GŁÓWNY PROGRAMU: wieloaspektowe działanie w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii oraz przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie

Cel strategiczny nr 1: Podejmowanie działań w zakresie przeciwdziałania problemom uzależnień.

Cele operacyjne:

- Prowadzenie profilaktyki pierwszorzędowej (uniwersalnej) adresowanej do ogółu osób, w postaci edukacji społecznej mającej na celu promocję zdrowego stylu życia oraz zmniejszenie zasięgu zachowań ryzykownych (współpraca z lokalnymi mediami, wspomaganie działalności profilaktycznej, informacyjnej i edukacyjnej dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych w obszarze problemów alkoholowych i narkomanii)
- Profilaktyka drugorzędowa (selektywna) adresowana do grup podwyższonego ryzyka mająca na celu umożliwienie wycofania się z zachowań ryzykownych
  - realizacja szkolnych programów profilaktycznych i udział w ogólnopolskich kampaniach trzeźwościowych
  - współpraca z instytucjami realizującymi poradnictwo rodzinne oraz z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi i socjoterapeutycznymi
  - rozwój różnorodnych form wsparcia środowiskowego dla dzieci i młodzieży z grup podwyższonego ryzyka
  - tworzenie warunków i możliwości alternatywnych w stosunku do spożywania alkoholu i zażywania narkotyków różne formy spędzania wolnego czasu
- Wspieranie możliwości pomocy psychologicznej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym
- Wdrażanie działań edukacyjnych adresowanych do rodziców zwiększających ich kompetencje wychowawcze w zakresie przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym a także propagowanie właściwych wzorców rodzicielskich
- Wspieranie podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób zaangażowanych w działania w obszarze profilaktyki uzależnień
- Egzekwowanie zapisów prawnych dotyczących handlu i spożywania napojów alkoholowych (m.in. sprzedaży alkoholu osobom nieletnim, spożywania alkoholu w miejscach publicznych)
- Monitorowanie lokalnej skali problemów uzależnień

Cel strategiczny nr 2: Przygotowanie i wdrożenie kompleksowego programu ograniczającego szkody wynikające z nadużywania alkoholu i narkotyków

Cele operacyjne:

- Profilaktyka trzeciorzędowa (wskazująca) adresowana do grup wysokiego ryzyka – przeciwdziałanie pogłębianiu się procesu chorobowego i degradacji psychospołecznej oraz umożliwienie powrotu do normalnego życia w społeczeństwie
  - zwiększenie dostępności do placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków
  - wspieranie działań rehabilitacyjnych i grup wsparcia
  - stworzenie możliwości resocjalizacji osób uzależnionych
- Aktywizacja społeczności lokalnej i integracja środowisk lokalnych wokół działań profilaktycznych, ograniczających nadużywanie alkoholu i innych środków odurzających
- Współpraca z placówkami specjalistycznymi prowadzącymi oddziaływanie psychoterapeutyczne w zakresie terapii uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz współuzależnienia
- Pomoc w zwiększaniu merytorycznych kompetencji u osób realizujących zadania w zakresie terapii uzależnień
- Współpraca z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, instytucjami, organizacjami pozarządowymi służącymi rozwiązywaniu problemów uzależnień
- Podejmowanie w ramach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prawnych czynności w kierunku zobowiązania do leczenia odwykowego osób uzależnionych od alkoholu i powodujących określone dysfunkcje społeczne

Cel strategiczny nr 3: Podnoszenie wrażliwości społecznej w obszarze przemocy w rodzinie zapobieganie zjawisku przemocy domowej

Cele operacyjne:

- lokalna diagnoza, monitoring oraz strategia rozwiązywania problemów uzależnień i innych zagrożeń społecznych w tym dot. przemocy w rodzinie
- realizacja programów profilaktyki przemocy skierowanych do młodzieży
- pedagogizacja rodziców
- udział w ogólnopolskich kampaniach przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- systematyczna edukacja społeczna i podnoszenie poziomu wiedzy społeczności lokalnej w obszarze zjawiska przemocy domowej np. poprzez współpracę z lokalnymi mediami
- dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych oraz upowszechnianie bazy danych o instytucjach pomocowych w zakresie przemocy w rodzinie

Cel strategiczny nr 4: Działania korekcyjno-interwencyjne oraz działania w kierunku zredukowania negatywnych skutków przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne:

- współpraca i integrowanie działań instytucji i osób zajmujących się pośrednio i bezpośrednio przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- współpraca lokalnych podmiotów w zakresie procedury „Niebieskiej Karty”
- podejmowanie działań interwencyjnych w sytuacji występowania zachowań przemocowych
- Wspieranie rozszerzania oferty i rozwoju systemowych form pomocy (medycznej, psychologicznej i prawnej) dla ofiar przemocy domowej
- umożliwienie ofiarom i sprawcom przemocy uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych
- systematyczne podnoszenie kwalifikacji i wiedzy oraz zwiększanie kompetencji merytorycznych przedstawicieli grup zawodowych a także osób fizycznych zajmujących się pośrednio i bezpośrednio problemami przemocy w rodzinie
- ochrona rodzin, w których występuje przemoc w rodzinie poprzez wsparcie medyczne, prawne, psychologiczne i socjalne.

III. Zadania i sposoby realizacji

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków, współuzależnionych oraz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

- 1) Podnoszenie kwalifikacji członków zespołu terapeutycznego (szkolenia, konferencje, sympozja).
- 2) Prowadzenie punktów konsultacyjnych dla osób z problemem alkoholowym lub narkotykowym i ich rodzin.
- 3) Programy ograniczania picia alkoholu.
- 4) Koszty powołania biegłych orzekających w przedmiocie uzależnienia.
- 5) Programy terapii dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej uzależnieniem.
- 6) Programy pomocy psychologicznej i psychoterapii dla osób doświadczających przemocy i osób stosujących przemoc domową.
- 7) Dofinansowanie kształcenia pracowników placówek leczenia uzależnienia od alkoholu
- 8) Dofinansowywanie obowiązkowych szkoleń do uzyskania certyfikatu specjalisty psychoterapii uzależnień i instruktora terapii uzależnień.
- 9) Finansowanie superwizji specjalistów i psychoterapeutów uzależnień od alkoholu
- 10) Wspieranie bazy lokalowej i wyposażenia placówki leczenia odwykowego.
- 11) Zakup materiałów edukacyjnych dla pacjentów i terapeutów w placówce.
- 12) Dofinansowanie programów rehabilitacji osób uzależnionych po zakończonych programach psychoterapii uzależnienia.
- 13) Realizacja programów uzupełniających świadczenia gwarantowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
- 14) Wspomaganie procesu rehabilitacji poprzez organizację wyjazdów i imprez dla osób

uzależnionych i ich rodzin.

- 15) Realizacja zadań konkursowych zgodnie z Uchwałą Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej w sprawie uchwalenia rocznego programu współpracy Gminy Skarżysko-Kamienna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2020 rok.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integrowanie ze społecznością lokalną.

- 1) Finansowanie zajęć i programów socjoterapeutycznych lub opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.
- 2) Dofinansowanie pracy terapeutycznej z rodziną.
- 3) Wsparcie na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodzin dzieci uczęszczających do świetlic środowiskowych w ramach projektu „Dekalog rodziny” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 dla EFS, Poddziałanie 9.2.1 Rozwój wysokiej jakości usług społecznych
- 4) Organizowanie i finansowanie superwizji lub konsultacji dla wychowawców udzielających pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym.
- 5) Wdrażanie procedury zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego.
- 6) Pomoc dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym: podnoszenie kwalifikacji członków zespołu terapeutycznego w zakresie terapii współuzależnienia i terapii dla DDA – finansowanie szkoleń; finansowanie dodatkowych oddziaływań wspierających dla osób współuzależnionych, DDA, dzieci i osób dorosłych znajdujących się w kryzysie.
- 7) Pomoc psychologiczna i socjoterapeutyczna dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym – programy opiekuńczo-wychowawcze.
- 8) Podnoszenie kompetencji wychowawców prowadzących programy opiekuńczo-wychowawcze w zakresie pracy z dzieckiem z rodziny alkoholowej.
- 9) Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie:
  - zapewnienie dostępności specjalistów przygotowanych do pracy z członkami rodzin z problemem przemocy – dorosłymi i dziećmi;
  - wdrażanie i finansowanie metod pracy z osobami doznającymi przemocy w rodzinie, mających na celu zwiększenie umiejętności i możliwości radzenia sobie z przemocą (programy, warsztaty itp.);
  - opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy, w tym obowiązujących procedur (ulotki, informatory, broszury itp.) adresowanych do ofiar przemocy;
  - organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli służb i instytucji działających na rzecz ochrony rodzin przed przemocą, szkoleń obejmujących zagadnienia dotyczące specyfiki zjawiska przemocy w rodzinie, konsekwencji doznawania przemocy w rodzinie, funkcjonowania osób doznających przemocy i stosujących przemoc;
  - organizowanie i finansowanie szkoleń i warsztatów przygotowujących do kontaktu z członkami rodzin z problemem alkoholowym, w których dochodzi do przemocy, a także pozwalających na analizę osobistych postaw wobec ofiar i sprawców przemocy i przekonań na temat zjawiska przemocy w rodzinie;
- 10) Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji wychowawców prowadzących programy opiekuńczo-wychowawcze w ramach projektu „Dekalog rodziny” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 dla EFS, Poddziałanie 9.2.1 Rozwój wysokiej jakości usług społecznych.
- 11) Zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, sposobów reagowania na przemoc i możliwości uzyskania pomocy.
W obszarze tym rekomenduje się zwiększenie aktywności w zakresie prowadzenia edukacji publicznej poprzez:
  - włączenie się w ogólnopolskie akcje promujące życie rodzinne bez przemocy;
  - przygotowywanie i upowszechnianie informacji na temat lokalnej oferty pomocy dla

- członków rodzin z problemem przemocy, w szczególności z problemem alkoholowym (np. ulotki, informatory, strony internetowe, ogłoszenia w mediach lokalnych);
  - prowadzenie i finansowanie programów profilaktyki przemocy i programów rozwijających umiejętności wychowawcze i pozytywne relacje rodzinne;
  - stała współpraca z lokalnymi mediami;
  - prowadzenie badań i diagnoz na temat zjawiska przemocy w rodzinie np. postaw wobec problemu, wiedzy; włączanie się w ogólnopolskie projekty badawcze.
- 10) Finansowanie pomocy prawnej dla ofiar przemocy w rodzinie.
- 11) Realizacja zadań konkursowych zgodnie z Uchwałą Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej w sprawie uchwalenia rocznego programu współpracy Gminy Skarżysko-Kamienna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2020 rok.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

- 1) Wspieranie realizacji działań profilaktycznych dla uczniów oraz szkoleń i warsztatów dla nauczycieli i rodziców; uczenie umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu życiu.
- 2) Realizacja środowiskowych programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.
- 3) Dofinansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych w zakresie pracy profilaktycznej z dziećmi, młodzieżą oraz rozwijanie umiejętności i prowadzenia zajęć profilaktycznych organizowanych dla nauczycieli, pedagogów, psychologów. Rekomenduje się m.in.:
  - organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą szkoleń obejmujących zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych;
  - organizowanie spotkań, narad roboczych i konferencji sprzyjających wymianie doświadczeń w zakresie pracy profilaktycznej z młodzieżą.
- 4) Współdziałanie w działaniach promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania czasu przez dzieci i młodzież oraz wzmacniających czynniki chroniące i motywujące do większej aktywności w życiu społecznym – rozwój zorganizowanych zajęć pozaszkolnych w placówkach oświatowych oraz innych środowiskach młodzieżowych (w tym dożywianie dzieci, biorących udział w tych zajęciach).
- 5) Wdrażanie programów profilaktyczno-interwencyjnych dla młodzieży upijającej się.
- 6) Wspieranie prospołecznych działań młodzieży przez mentorów/tutorów, programów liderkich i działań rówieśniczych z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia.
- 7) Dorośli – społeczność lokalna: lokalne i ogólnopolskie kampanie edukacyjne, festyny, happeningi, konferencje, Internet; organizowanie badań, sondaży, lokalnych diagnoz i ekspertyz oraz upublicznianie wyników tych badań; szkolenia i warsztaty dla sprzedawców napojów alkoholowych.
- 8) Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.
- 9) Kontynuowanie działalności programów opiekuńczo-wychowawczych na terenie miasta Skarżyska-Kamiennej:
  - finansowanie wynagrodzeń dla opiekunów,
  - finansowanie żywienia dla dzieci,
  - zakup sprzętów i materiałów niezbędnych do pracy z dziećmi,
  - organizowanie i finansowanie zajęć dla rodziców dzieci uczestniczących w programach, mających na celu podniesienie kompetencji wychowawczych,
  - organizowanie i finansowanie festynów profilaktycznych, konkursów, zawodów sportowych.

- 10) Rozszerzenie oferty wsparcia istniejących świetlic środowiskowych w ramach projektu „Dekalog rodziny” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 dla EFS, Poddziałanie 9.2.1 Rozwój wysokiej jakości usług społecznych.
- 11) Promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież poprzez: finansowanie zajęć, imprez, projektów, organizowanie miejskich bezalkoholowych imprez.
- 12) Tworzenie dzieciom i młodzieży warunków do trzeźwego i zdrowego stylu życia poprzez wspieranie, organizowanie, wyposażanie w sprzęt i materiały miejsc do uprawiania sportu, zabawy, nauki, wypoczynku.
- 13) Prowadzenie badań związanych zwłaszcza z diagnozą zachowań problemowych; używaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież oraz ewaluacja programów profilaktycznych.
- 14) Pomoc psychologiczna i pedagogiczna dla dzieci i młodzieży w szczególności zagrożonej uzależnieniem.
- 15) Realizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych stanowiących integralny element programu profilaktycznego dostosowanego do wieku odbiorców i włączającym w swe oddziaływanie rodziców.
- 16) Dofinansowanie obozów, kolonii, półkolonii i zimowisk z programem profilaktycznym.
- 17) Tworzenie sieci punktów informacyjnych.
- 18) Prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych związanych z profilaktyką problemów alkoholowych.
- 19) Aktywna współpraca z lokalnymi i regionalnymi mediami.
- 20) Monitorowanie skali problemów alkoholowych w środowisku lokalnym.
- 21) Działania na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach:
  - kampanie społeczne
  - edukacja w szkołach
- 22) Działania na rzecz ograniczenia populacji osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie:
  - Finansowanie szkoleń dla personelu medycznego;
  - Zakup materiałów
- 23) Wdrażanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- 24) Kampania edukacyjno-informacyjna „Cięża bez alkoholu”.
- 25) Realizacja zadań konkursowych zgodnie z Uchwałą Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej w sprawie uchwalenia rocznego programu współpracy Gminy Skarżysko-Kamienna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2020 rok.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi jednostkami pożytku publicznego w obszarze profilaktyki i rehabilitacji uzależnień.

- 1) Powierzenie realizacji poszczególnych zadań z zakresu gminnego programu organizacjom pozarządowym (NGO) (przy procedurze zlecenia zadań organizacjom pozarządowym (NGO) zastosowanie ma ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie).
- 2) Współpraca ze stowarzyszeniami i klubami abstynenckimi: finansowanie dodatkowych programów terapeutycznych realizowanych w klubach/stowarzyszeniach, dofinansowanie kosztów organizowanych obozów terapeutycznych, wspieranie współpracy klubów/stowarzyszeń ze społecznościami lokalnymi.
- 3) Współpraca z Kościołem Katolickim i innymi związkami wyznaniowymi.
- 4) Współpraca ze stowarzyszeniami i innymi organizacjami pozarządowymi realizującymi programy o charakterze profesjonalnym w dziedzinie uzależnień.
- 5) Rozszerzenie oferty wsparcia stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych w ramach projektu „Dekalog rodziny” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa

Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 dla EFS, Poddziałanie 9.2.1 Rozwój wysokiej jakości usług społecznych.

- 6) Wspieranie finansowe i organizacyjne instytucji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych realizujących swe działania statutowe związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem narkomanii.
- 7) Wspomaganie działalności organizacji pozarządowych, promujących wśród mieszkańców Skarżyska-Kamiennej, w szczególności w środowisku młodzieży, zdrowy tryb życia i abstynencję.
- 8) Realizacja zadań konkursowych zgodnie z Uchwałą Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej w sprawie uchwalenia rocznego programu współpracy Gminy Skarżysko-Kamienna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2020 rok.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art.13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Inicjowanie i prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych przez upoważnionych przedstawicieli Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawicieli Policji oraz pracowników Referatu Zdrowia Urzędu Miasta w Skarżysku-Kamiennej. Podejmowanie działań zmierzających do wszczęcia postępowania w związku z naruszeniem art.13¹ i art.15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

IV. Podmioty koordynujące i realizatorzy Programu.

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla miasta Skarżyska-Kamiennej na rok 2020 jest koordynowana przez Referat Zdrowia Urzędu Miasta Skarżyska-Kamiennej. Zadania Programu realizowane są poprzez:

- a) zlecenie zadań jednostkom miejskim, zakup usług.
- b) zakupy i zlecenia zewnętrzne:
  - poprzez konkursy ofert;
  - poprzez zamówienia publiczne;
  - bez stosowania ustawy prawo zamówień publicznych.
1. Harmonogram realizacji, źródła finansowania i łączne nakłady finansowe:
  - a) Gminny Program realizowany będzie przez cały rok kalendarzowy w ramach środków finansowych planowanych w Budżecie Miasta, stanowiących dochody z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
  - b) Projekt „Dekalog rodziny” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 dla EFS, Poddziałanie 9.2.1 Rozwój wysokiej jakości usług społecznych.
2. Wskaźniki monitoringu:
  - A. Liczba osób zgłaszających się do placówki leczenia odwykowego;
  - B. Liczba osób objętych działaniami pomocowymi – ilość porad;
  - C. Liczba dzieci, młodzieży i dorosłych objętych działaniami profilaktycznymi, edukacyjnymi i informacyjnymi;
  - D. Liczba odbiorców projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe;
  - E. Liczba osób przyjętych przez podkomisję ds. przemocy w rodzinie;
  - F. Liczba wniosków kierowanych do Sądu;
  - G. Liczba i efektywność kontroli punktów obrotu napojami alkoholowymi;
  - H. Liczba osób wezwanych na rozmowy motywacyjno-interwencyjne;
  - I. Liczba programów profilaktycznych;

- J. Ilość szkoleń, konferencji, ilość osób biorących w nich udział;
- K. Liczba „Niebieskich Kart” skierowanych do zespołu interdyscyplinarnego;
- L. Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii;
- M. Liczba programów opiekuńczo-wychowawczych realizowanych na terenie miasta;
- N. Liczba osób, która skorzystała z pomocy prawnej, psychologicznej.

V. Funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Zadanie będzie realizowane w szczególności poprzez:
  - 1) Tworzenie Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.
  - 2) Rozpatrywanie wniosków o skierowanie na leczenie odwykowe osób uzależnionych od alkoholu.
  - 3) Kierowanie osób nadużywających alkoholu na badania do biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.
  - 4) Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w sprawie zastosowania obowiązku leczenia odwykowego osób nadużywających alkoholu.
  - 5) Opiniowanie złożonych ofert programowych pod kątem wdrażania do pracy w placówkach oświatowych i służby zdrowia.
  - 6) Opiniowanie złożonych ofert przez organizacje pozarządowe w otwartym konkursie ofert na realizację zadań z zakresu gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.
  - 7) Wydawanie opinii o zgodności lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych z uchwałami Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej.
  - 8) Diagnozowanie środowiska i monitorowanie problemów uzależnień na terenie miasta.
  - 9) Udzielanie pomocy ofiarom przemocy domowej.
  - 10) Inicjowanie nowoczesnych form profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii i ich ewaluacja.
  - 11) Współpraca z samorządami, Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innymi instytucjami, podmiotami leczniczymi, osobami fizycznymi, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi w zakresie profilaktyki.
  - 12) Koordynowanie całości działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, oraz narkomanii na terenie gminy.
  - 13) Organizowanie różnorodnych form oddziaływania profilaktycznego na dzieci, młodzież oraz dorosłych mieszkańców miasta:
    - a. organizowanie i finansowanie kampanii profilaktycznych,
    - b. promocja imprez bezalkoholowych propagujących zdrowy styl życia: festyny rodzinne, zawody sportowe.
  - 14) Składanie sprawozdań z wykonania gminnego programu.
2. Zasady wynagrodzenia członków Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
  - 1) Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wykonuje prace będące elementem gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych uchwalanego corocznie przez Radę Miasta.
  - 2) Komisja wykonuje swoje prace w trakcie posiedzeń oraz wizji lokalnych.
    - a. wynagrodzenie za udział w pracach komisji/podkomisji przysługuje w oparciu o listę obecności, za odbyte posiedzenie i wypłacane będzie w terminie do dnia 10 każdego następnego miesiąca za miniony miesiąc,
    - b. wysokość wynagrodzenia dla przewodniczącego komisji wynosi 120 zł brutto plus 20% tej kwoty za odbyte posiedzenie,
    - c. wysokość wynagrodzenia dla pozostałych członków komisji wynosi 120 zł brutto za odbyte posiedzenie.

3. Zapewnienie działania Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
  - 1) Zabezpieczenie pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skarżysku-Kamiennej; dodatkowe szkolenia dla członków Komisji; pokrywanie kosztów sądowych i wydawania opinii przez biegłych orzekających w sprawie uzależnienia od alkoholu.
  - 2) Zakup materiałów i sprzętu służącego realizacji programu.

VI. Źródła finansowania

Środki na realizację gminnego programu pochodzą z:

- budżetu Gminy w części przeznaczony na realizację zadań własnych gminy,
- opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,

VII. Ograniczenie dostępu do alkoholu.

Rada Miasta Skarżyska-Kamiennej uchwałą nr LIX/60/2018 z dn. 20.08.2018r.:

1. ustaliła maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Skarżyska-Kamiennej przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży:
  - 110 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo;
  - 100 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa);
  - 100 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 18% zawartości alkoholu.
2. Ustaliła maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Skarżysko-Kamienna przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży:
  - 60 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo,
  - 30 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa),
  - 30 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 18 % zawartości alkoholu.

Kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych prowadzona będzie przez zespół kontrolny, zwany dalej Zespołem złożonym z osób upoważnionych przez Prezydenta Miasta Skarżyska-Kamiennej, w skład którego wchodzi co najmniej dwóch upoważnionych członków Gminnej komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Skarżysko-Kamiennej. Kontrole prowadzone będą na podstawie Zarządzenia Prezydenta Miasta w sprawie przeprowadzenia kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Skarżysko-Kamienna.

Przeprowadzona diagnoza problemów społecznych w 2019r. umożliwiła przedstawienie opinii dorosłych mieszkańców i uczniów na tematy dotyczące zagadnień takich jak: używki (alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze), przemoc, sytuacja społeczno-zawodowa, bezrobocie, wykluczenie społeczne, a także sprzedawców alkoholu w zakresie zagadnień związanych z jego konsumpcją.

We wnioskach z przeprowadzonych badań można wyróżnić zasadnicze obszary do rozwoju, czyli kwestie wymagające szczególnej uwagi ze strony władz samorządowych.

Mieszkańcy

W badaniu wzięło udział 150 dorosłych mieszkańców, zarówno kobiety, jak i mężczyźni w wieku od 18 do powyżej 60 roku życia.

- Mieszkańcy gminy za używki uznają przede wszystkim alkohol, papierosy, narkotyki i dopalacze, stąd należy zwrócić szczególną uwagę na profilaktykę zażywania właśnie tych substancji. Najwięcej osób stwierdziło również, że ludzie sięgają po środki

psychoaktywne z powodu stresu, problemów w domu lub w pracy, świętowania okazji lub bez konkretnego powodu.

- Najwięcej badanych oceniło, że społeczeństwo sięga po alkohol okazjonalnie, rzadziej nałogowo lub sporadycznie.
- Najwięcej mieszkańców gminy pije alkohol kilka razy w roku, kolejno kilka razy w miesiącu, nie pije go w ogóle lub kilka razy w tygodniu. Najczęściej spożywane są: piwo, wino, wódka i whisky.
- 58% mieszkańców zna osobę, której zdarza się wykonywać obowiązki zawodowe pod wpływem alkoholu, a 7% uważa, że nie ma nic złego w przychodzeniu do pracy „na kacu”.
- 40% badanych twierdzi, że alkohol w piwie jest mniej szkodliwy niż w wódce. Warto tutaj wspomnieć, że piwo w powszechnej opinii właśnie tak jest traktowane, nie ma to jednak nic wspólnego z prawdą, co potwierdza Ilustracja 1 i załączony komentarz:

Ilustracja 1. Zestawienie przedstawiające identyczną ilość alkoholu w piwie, winie i wódce (źródło: www.ciazabezalkoholu.pl).

Jedna standardowa porcja alkoholu to 10g 100% alkoholu i zawiera się ona w około: 250 ml piwa (5%) lub 100 ml wina (12%) lub 30 ml wódki (40%)

Piwo, wino i wódka zawierają ten sam alkohol etylowy, tylko w różnych stężeniach. Myśląc, że pijąc kufel piwa, popełniamy „mniejsze zło” niż pijąc kieliszek wódki, jesteśmy w błędzie (różne napoje zawierają tę samą substancję chemiczną – C_2H_5OH) – opracowanie na podstawie: www.parpa.pl.

- 74% ankietowanych uważa, że alkoholizm jest dziedziczny, a 81%, że osoby z problemem alkoholowym piją codziennie.
- Zdaniem 37% mieszkańców osoby niepełnoletnie mogą kupić alkohol w ich miejscowości. Co więcej, 41% odpowiadających było świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na terenie swojej miejscowości, co jest zatrważającym i wymagającym natychmiastowej interwencji faktem. Warto podkreślać lokalnej społeczności, że za wychowanie do trzeźwości odpowiada każdy z nas, tym samym naszym obowiązkiem jest zwrócenie uwagi kobiecie spodziewającej się dziecka, by zrezygnowała z napojów zawierających alkohol.
- 29% mieszkańców gminy zna kogoś, kto spożywa narkotyki, domniemywać więc można, że osoby takie żyją na terenie lokalnej społeczności, co powinno zwrócić uwagę władz na potrzebę realizacji polityki antynarkotykowej, np. poprzez prowadzenie pogadarek, rozprowadzanie materiałów edukacyjnych czy organizowanie spotkań z osobami, które były uzależnione od narkotyków.
- Ankietowani wskazali na znajomość substancji psychoaktywnych, głównie takich jak: marihuana, amfetamina, kokaina, LSD, grzyby halucynogenne i ekstazy. Ponadto 59% badanych wskazało, iż do uzależnienia mogą przyczynić się leki.
- 19% mieszkańców uznało, że posiadanie narkotyków powinno być legalne, jednocześnie zaledwie 34% uważa, że okazjonalne spożywanie narkotyków nie prowadzi do uzależnienia, 2%, że praca pod wpływem narkotyków nie jest niczym złym, a 26%, że marihuana nie jest narkotykiem. Stanowisko takie jest podstawą do edukowania społeczeństwa w zakresie tej właśnie substancji, gdyż krąży wokół niej wiele mitów, np. że ma właściwości wyłącznie lecznicze i w żaden sposób nie powoduje uzależnienia. Jednocześnie respondenci w większości uznali, że dopalacze nie są bezpieczną alternatywą narkotyków.

- Nieco ponad $\frac{1}{4}$ ankietowanych uznała, że narkotyki są łatwo dostępne w miejscu ich zamieszkania, natomiast dopalacze zostały w ten sposób ocenione przez 15% mieszkańców.
- Mieszkańcy gminy dostrzegają przede wszystkim przejawy przemocy takie jak: bicie przedmiotami, grożenie/straszenie, wyzywanie, zmuszanie do oddania pieniędzy lub innych rzeczy, kradzież, dotykanie wbrew woli, zmuszanie do oglądania pornografii, wysyłanie obraźliwych wiadomości, okazywanie braku szacunku, krytykowanie wyglądu, podszywanie się w Internecie pod inną osobę czy nie opiekowanie się kimś, kto tego potrzebuje, zatem przemoc kojarzy się zarówno z działaniem fizycznym, ale również psychicznym.
- 84% badanych było świadkiem przemocy, a 58% doświadczyło jej. Do przemocy najczęściej dochodzi w domu, w Internecie, w miejscach publicznych i w miejscu pracy. Ponadto 25% ankietowanych wskazało, że w ich rodzinach występuje przemoc, co bez wątpienia jest zjawiskiem poniżającym jednostkę, często naruszającym przepisy prawa, rzadko też bywa jednorazowym incydentem i zwykle staje się jednym z wielu ogniw w łańcuchu agresji, zatem mimo stosunkowo małego odsetka osób zauważających przemoc w swojej rodzinie, konieczna jest edukacja związana głównie ze sposobami radzenia sobie w sytuacjach przemocowych oraz informowanie o możliwościach szukania pomocy w lokalnych instytucjach wspierających rodzinę
- . Ze zjawiskiem hazardu spotkało się 41% ze mieszkańców gminy.
- 93% badanych wskazało, że niekontrolowane korzystanie z gier pieniężnych jest uzależnieniem.
- 76% badanych zadeklarowało, iż wie w jaki sposób korzystać z nowoczesnych technologii, takich jak smartfon, tablet czy komputer, a 91% – że w Internecie można popełnić przestępstwo, natomiast zasady, którymi warto kierować się podczas korzystania z Internetu to głównie: nie podawanie swojego adresu/telefonu, nie ufanie poznanym w sieci osobom i nie umawianie się z nimi oraz używanie programów antywirusowych.
- ponad $\frac{1}{3}$ mieszkańców spotkała się ze zjawiskiem cyberprzemocy, a w celu zwiększenia bezpieczeństwa związanego z użytkowaniem Internetu należałoby: zwiększyć kontrolę osób dorosłych nad działaniami dzieci i młodzieży w sieci, zwiększyć ilość zajęć szkolnych na temat zasad bezpiecznego korzystania z Internetu, organizować spotkania z policją na temat konsekwencji działań w Internecie, wyostriżyć kary prawne dla osób stosujących cyberprzemoc oraz zwiększyć ilości kampanii medialnych dotyczących bezpieczeństwa w Internecie .
- 39% osób ocenia swoje relacje rodzinne jako bardzo dobre, 55% jako średnie, a 7% jako złe, a ponad połowa ankietowanych dostrzega w swoim otoczeniu kryzys norm moralnych.
- sytuacja zawodowa mieszkańców przedstawia się następująco: 17% – własna działalność gospodarcza, 48% – zatrudnienie na etacie/część etatu, 17% – zatrudnienie dorywcze, 5% – bezrobotny/-a, 8% – emeryt/-ka, 5% – rencista/-tka. Równocześnie 53% badanych stwierdziło, że ich sytuacja zawodowa jest satysfakcjonująca.
- blisko połowa badanych wyraziła chęć uczestnictwa w formach doskonalenia zawodowego, takich jak: kursy z zakresu: budownictwa, fryzjerstwa, kosmetyki, florystyki, fotografii, gastronomi, obsługi komputera i kasy fiskalnej, umiejętności handlowych, nieruchomości, spawalnictwa, administracji, glazurowania, mechaniki samochodowej, obsługi maszyn stolarni, podnośników widłowych, dla kierowców i operatorów koparki. Ponadto wskazano na ogólne odpowiedzi, np.: szkolenia zwiększające zarobki czy przydatne do pracy, równocześnie również blisko połowa twierdzi, że występują trudności w znalezieniu pracy na terenie gminy.
- 32% badanych stwierdziło, że w ich rodzinach brakuje pieniędzy na bieżące potrzeby, a 65% mieszkańców uznaje, że ma stabilną sytuację życiową, co może wskazywać na zadowolający status materialny czy poziom życia tych osób.
- ponad $\frac{1}{3}$ mieszkańców uczestniczy w życiu społecznym gminy.
- 5% odpowiadających wskazało, iż ogólne warunki mieszkańców gminy pod kątem zanieczyszczenia środowiska są bardzo dobre, 53%, że średnie, a 42%, że złe.
- grupy osób najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym to: osoby starsze, bezrobotni, osoby chore/niepełnosprawne, osoby z niskim wykształceniem, rodziny wielodzietne, osoby uzależnione i osoby bezdomne. Co więcej, 19% ankietowanych wskazało, że ich stosunek

do osób wykluczonych społecznie jest obojętny, a 81%, że należy je traktować tak samo, jak innych.

- respondenci wyszczególnili, że będąc w trudnej sytuacji zwróciliby się do: psychologa, rodziny/znajomych, księdza, przedstawicieli instytucji pomocowych lub do kogoś innego, natomiast część mieszkańców nie szukałaby u nikogo pomocy. Fakt ten jest przesłanką do tego, by promować funkcjonowanie różnych organizacji i informować o możliwościach pod kątem gotowości do pomocy potrzebującym. Doskonałym sposobem realizacji tego jest rozprowadzanie materiałów takich jak np. ulotki, plakaty czy broszury.

Reasumując, za najważniejsze problemy społeczne – w opinii mieszkańców – uznać należy:

- okazjonalne picie alkoholu, co powinno zwrócić uwagę władz na potrzebę realizacji polityki antyalkoholowej, np. poprzez prowadzenie pogadarek czy rozprowadzanie materiałów edukacyjnych z nakierowaniem na kreowanie prawidłowych wzorców spożywania alkoholu zgodnych z normami kulturowymi. Warto zaznaczyć też, że picie okazjonalne przez niektórych specjalistów bywa nazywane ryzykownym i może nieść ze sobą większe niebezpieczeństwo szkód niż np. picie codzienne (jedna większa dawka alkoholu pita nawet z małą częstotliwością bardziej szkodzi niż spożywanie tej samej dawki rozłożonej np. w ciągu tygodnia). Jednakże nie można tego traktować w sposób zerojedynkowy – picie okazjonalne jest zgodne ze wspomnianą kulturową normą spożywania alkoholu, o ile nie dotyczy osób, które w ogóle nie powinny po niego sięgać (kobiety w ciąży, osoby zażywające określone leki itp.),
- wykonywanie obowiązków zawodowych pod wpływem alkoholu czy przychodzenie do pracy „na kacu” (część badanych wskazała, że zna takie osoby),
- możliwość zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie na terenie zamieszkanego miejscowości,
- spożywanie narkotyków i łatwy dostęp w miejscu ich zamieszkania,
- występowanie przemocy – bycie jej świadkiem lub doświadczanie jej, w tym obecność tego zjawiska w rodzinach badanych mieszkańców,
- występowanie cyberprzemocy,
- kryzys norm moralnych,
- brak środków pieniężnych na bieżące potrzeby.

Z pewnością w wyżej wymienionych sferach są największe oczekiwania badanej społeczności związane z podjęciem działań umożliwiających zwiększenie poziomu jakości życia poprzez rozwiązywanie przedstawionych problemów. Należałoby również zwrócić większą uwagę na dostęp do placówek kulturalnych, bowiem uczestnictwo w życiu wspólnoty często jest czynnikiem chroniącym, np. przed uzależnieniami oraz sprzyja budowaniu relacji z innymi ludźmi. Wymienione przez mieszkańców spostrzeżenia powinny być potraktowane jako cenna wskazówka podczas tworzenia lokalnej profilaktyki.

Uczniowie – szkoła podstawowa i gimnazjum

W badaniu wzięło udział 502 uczniów wśród których dziewczęta stanowiły 55%, a chłopcy – 45% i byli to uczniowie Szkoły Podstawowej nr 2, Szkoły Podstawowej nr 1 im. Tadeusza Kościuszki, Szkoły Podstawowej nr 3 im. Henryka Sienkiewicza, Szkoły Podstawowej nr 5, Szkoły Podstawowej nr 7 im. Obrońców Westerplatte, Szkoły Podstawowej nr 8 im. Stefana Żeromskiego, Szkoły Podstawowej nr 13 im. mjr Henryka Dobrzańskiego „Hubala”, Szkoły Podstawowej nr 4, Szkoły Podstawowej nr 9 im. ks. prof. Włodzimierza Sedlaka, Gimnazjum nr 1, Gimnazjum nr 2 im. Powstańców Warszawy, klasy szkół podstawowych: 4, 5, 6, 7 i 8 oraz 3 gimnazjum.

- 18% uczniów piło alkohol, co jest stosunkowo poważnym problemem biorąc pod uwagę wiek badanych. Częstotliwość picia alkoholu przedstawia się u nich następująco: jeden raz – 40%, kilka razy w roku – 39%, kilka razy w miesiącu – 12%, kilka razy w tygodniu – 3%, codziennie – 6%. Uczniowie najczęściej sięgali po: piwo, wódkę, wino/szampań i inne alkohole, a po raz pierwszy najczęściej pili w wieku: 13-15 lat, 10-12 lat i poniżej 10 lat.
- wśród tych, którzy kiedykolwiek pili alkohol 51% zadeklarowało, że ich rodzice wiedzieli o tym, a miejsca, gdzie sięgali po alkohol to: w domu, u koleżanki/kolegi, podczas wycieczek szkolnych, na terenie szkoły czy podczas imprez. Największa część osób pijących

spożywała alkohol w domu, co może wskazywać na nieoficjalną „zgodę” rodziców na takie postępowanie, warto więc prowadzić nieustanną edukację nie tylko osób niepełnoletnich, ale również dorosłych, zwłaszcza rodziców, zachęcając do konsekwentnego wychowania do abstynencji dzieci i młodzieży. Ponadto fakt, iż dzieci biorą przykład ze starszych powinien posłużyć do refleksji tychże nad własnymi zachowaniami, a także być motywacją do kształtowania właściwych postaw młodych ludzi względem używek. Wymieniono również szkołę i wycieczki szkolne jako okoliczność towarzyszącą spożywaniu alkoholu, należy więc zwrócić także uwagę na jeszcze skuteczniejsze działania ukierunkowane na trafną profilaktykę mającą na celu zapobieganie picciu alkoholu wśród podopiecznych. Ponadto najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarza czas wolny oraz wakacje, dlatego też osoby niepełnoletnie powinny wówczas zostać otoczone szczególną uwagą i wsparciem opiekunów.

- 18% badanych uczniów nie widzi trudności w zdobyciu napojów alkoholowych, co może być wskazówką dla władz samorządowych tworzących politykę antyalkoholową na terenie poszczególnych środowisk gminy, jak również przesłanką do nieustannego edukowania sprzedawców alkoholu i społeczności lokalnych.
- zdaniem badanych młodzież w ich okolicy może zdobyć alkohol korzystając głównie z następujących sposobów: prosząc o zakup starszych kolegów lub obcych ludzi pod sklepem oraz podkradając rodzicom w domu lub kupując samemu. Wyszczególniono też odpowiedź wskazującą na, że osoby niepełnoletnie bez problemu mogą nabyć alkohol.
- 47% uczniów sądzi, że okazjonalne spożywanie alkoholu może uzależnić, dostrzegają oni zatem fakt niekorzystnego działania tego środka na organizm, co może oznaczać, że są świadomi zagrożeń wynikających z jego picia. Równocześnie 9% uczniów stwierdziło, że można bezpiecznie używać narkotyków.
- 2% badanych wskazało, że zażywało narkotyki, a 1% – dopalacze, zatem ryzyka zagrożenia tymi używkami nie należy traktować, jako głównego problemu dzieci i młodzieży. Niewiele, bo 2% uczniów dostęp do narkotyków, a 3% – do dopalaczy, uważa za łatwy w miejscu swojego zamieszkania.
- 7% uczniów zadeklarowało, że ktoś w ich otoczeniu zażywa narkotyki i tyle samo zna miejsca w których można kupić dopalacze.
- 12% ankietowanych paliło papierosy, a częstotliwość palenia przedstawia się następująco: jeden raz – 32%, kilka razy w roku – 27%, kilka razy w miesiącu – 13%, kilka razy w tygodniu – 6%, codziennie – 22%, a po raz pierwszy najczęściej sięgali po papierosy w wieku: 13-15 lat, 10-12 lat i poniżej 10 lat.
- co więcej, 43% uczniów twierdzi, że papierosy są łatwo dostępne w miejscu ich zamieszkania. Wyniki te oscylują więc w okolicach połowy, co oznacza, że średnio co druga osoba nie dostrzega problemu w zdobyciu wspomnianych środków. Ponadto zdaniem 17% uczniów e-papieros jest zdrowy.
- w opinii badanych młodzież sięga po używki głównie z powodów takich jak: chęć zaimponowania innym, ciekawość, poszukiwanie wrażeń, problemy w domu lub w szkole, obawa przed odrzuceniem, świętowanie okazji oraz z innych powodów, np.: depresja, nuda, złe samopoczucie, złość, chęć spróbowania czegoś dla dorosłych. Wybrane osoby wskazały nie na przyczyny, ale również na cele, np. dla ułatwienia nauki i zmniejszenia zmęczenia, dla przyjemności, zmniejszenie strachu przed testami w szkole, dla zabawy.
- na temat działania używek z uczniami rozmawiali: rodzice, nauczyciele, pedagog/psycholog szkolny, koleżanki/koleźdy, ktoś inny i tu padły wskazania takie jak: policja, rodzina i rodzeństwo oraz sprzedawcy.
- stosowanie używek może przyczynić się do agresywnego zachowania według nieco ponad $\frac{3}{4}$ uczniów. Ponadto wskazali oni, że przejawami przemocy są: groźenie/straszenie, wyzywanie, bicie przedmiotami, kopanie, zmuszanie do oddania pieniędzy lub innych rzeczy, wyzywanie, dotykanie wbrew woli, wysyłanie obraźliwych wiadomości, kradzież, krytykowanie wyglądu, okazywanie braku szacunku, podszywanie się w Internecie pod inną osobę, czy nie opiekowanie się kimś, kto tego potrzebuje.

- ponad połowa (57%) była świadkiem przemocy, a miała ona miejsce przede wszystkim: na terenie szkoły, na ulicy, w Internecie, w domu lub w sklepie, w windzie, w filmach, na podwórku, w domu innych ludzi.
- 20% spośród ankietowanych uczniów stwierdziło, że doświadczyli przemocy, a tą, którą zaobserwowali stosowana była głównie wobec: nieznanych im osób, kolegów/koleżanek, kogoś z rodziny lub nauczycieli.
- 3% uczniów nie korzysta z nowoczesnych technologii takich jak: komputer, tablet czy smartfon, 28% spędza przed tymi urządzeniami w dni powszednie godzinę lub krócej, 38% – ok. 2-3 godziny, a 31% – więcej niż 3 godziny.
- 82% uczniów uważa, że w Internecie można popełnić przestępstwo.
- uczniowie sądzą, że korzystając z Internetu należy się kierować następującymi zasadami: nie podawać swojego adresu/telefonu, nie ufać poznanym w sieci osobom, nie umawiać się z osobami poznanymi w Internecie, używać programów antywirusowych oraz nie pobierać podejrzanych plików, chronić swoje dane (np. nie podawać informacji o sobie i rodzinie), nie odbierać wiadomości od nieznajomych, nie wysyłać własnych nagich zdjęć oraz zdjęć innych osób bez ich pozwolenia, zachować ostrożność podczas rozmów z nieznajomymi.
- rodzice/opiekunowie kontrolują działania w Internecie 47% ankietowanych.
- badani uczniowie będąc w trudnej sytuacji najczęściej zwróciliby się o pomoc do: rodziców/opiekunów, nauczycieli, pedagoga/psychologa szkolnego, koleżanek/kolegów, policji.

Podsumowując, głównymi problemami wśród badanych uczniów są: spożywanie alkoholu (18%) oraz sięganie po papierosy (12%), natomiast nieznacznymi – eksperymentowanie z narkotykami czy dopalaczami. Zwrócić również należy uwagę na doświadczanie przemocy przez nieletnich, co stanowi poważny problem zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i społecznym.

W celach profilaktycznych należy angażować dzieci i młodzież w aktywności takie jak np. zajęcia warsztatowe czy prace na rzecz społeczności lokalnej. Rekomenduje się też organizację wszelkiego rodzaju pogadarek, dyskusji czy pikników, podczas których będą podejmowane zagadnienia związane z używkami czy korzystaniem z nowoczesnych technologii – z pewnością takie inicjatywy znajdą pozytywne odzwierciedlenie w rzeczywistości. Pamiętać jednak należy, że sama wiedza nie wystarczy, by ustrzec wychowanków przed niebezpieczeństwami – konieczne jest również kształtowanie umiejętności, np. w zakresie budowania poczucia własnej wartości, funkcjonowania w grupie rówieśniczej, rozwiązywania konfliktów, asertywnego odmawiania czy współpracy zespołowej, bowiem wszystko to może być czynnikiem chroniącym np. przed tzw. pierwszym wzięciem, które to często może prowadzić do uzależnienia. Ponadto zaleca się zachęcać uczniów do proszenia o pomoc w przypadku doświadczania trudnych sytuacji, np. bycia świadkiem lub ofiarą przemocy czy dostrzeżenia niepokojących zjawisk związanych z korzystaniem z Internetu. Realizować to można poprzez rozmowy wspierające czy zajęcia integracyjne.

Uczniowie – szkoła ponadgimnazjalna

W badaniu wzięło udział 299 uczniów wśród których dziewczęta stanowiły 48%, a chłopcy – 52% i byli to uczniowie: I Liceum Ogólnokształcącego im. Juliusza Słowackiego, II Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Mickiewicza, Zespołu Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika, Zespołu Szkół Transportowo-Mechatronicznych, Zespołu Szkół Samochodowo-Usługowych, Zespołu Szkół Technicznych im. Armii Krajowej, klasy: 1, 2, 3, 4.

- Zdaniem uczniów używki to: papierosy – 74% wszystkich odpowiedzi, alkohol – 66%, narkotyki – 88%, dopalacze – 85% i inne – 6%. W ostatniej kategorii badani wskazali takie jak: kawa, leki (w tym psychotropowe), opioidy, klej, wszystkie zakazane, co sprawia przyjemność, a szkodzi zdrowiu, cukier, e-papierosy, herbata, benzyna, sterydy.
- Przyczyny sięgania po używki przez młodzież to: poszukiwanie wrażeń – odpowiedź wskazana przez 80% wszystkich badanych, świętowanie okazji – 45%, chęć zaimponowania innym – 72%, ciekawość – 70%, problemy w domu lub w szkole – 56%, obawa przed odrzuceniem – 43%, inne – 2% i w tej kategorii wymieniono: namowy kolegów/koleżanek, stres, próba „oderwania się” od codzienności.

- Ze stosowaniem używek wiążą się niebezpieczeństwa takie jak: utrata kontroli nad sobą, pogorszenie zdrowia, problemy emocjonalne, konflikty z prawem, pogorszenie relacji z bliskimi, problemy finansowe, uzależnienie.
- Zdaniem badanych młodzież nie powinna korzystać z używek, bo: są niezdrowe, mogą powodować uzależnienie, negatywnie wpływają na psychikę, są drogie, policja je kontroluje, nie dają nic dobrego.
- Według ankietowanych uzależnić można się od: alkoholu, papierosów, dopalaczy, narkotyków, leków, napojów energetycznych, korzystania z Internetu, korzystania z komputera/tabletu/smartfona, gier, uprawiania sportu, jedzenia, zakupów, pornografii oraz innych środków lub zachowań, np.: klej, praca, nauka, sterydy, muzyka, zakupy, masturbacja, niezdrowe jedzenie.
- 82% uczniów piło alkohol, co jest stosunkowo poważnym problemem biorąc pod uwagę wiek badanych. Częstotliwość picia alkoholu przedstawia się u nich następująco: jeden raz – 7%, kilka razy w roku – 35%, kilka razy w miesiącu – 43%, kilka razy w tygodniu – 11%, piję codziennie – 4%. Uczniowie najczęściej sięgali po: piwo, wódkę, wino/szampań i inne alkohole, a po raz pierwszy najczęściej pili w wieku: powyżej 15 lat, 13-15 lat, 10-12 lat i poniżej 10 lat.
- Wśród tych, którzy kiedykolwiek pili alkohol 47% zadeklarowało, że ich rodzice wiedzieli o tym, a miejsca, gdzie sięgali po alkohol to: u koleżanki/kolegi, w domu, podczas wycieczek szkolnych, na terenie szkoły czy podczas imprez. Spora część osób pijących spożywała alkohol w domu, co może wskazywać na nieoficjalną „zgodę” rodziców na takie postępowanie, warto więc prowadzić nieustanną edukację nie tylko osób niepełnoletnich, ale również dorosłych, zwłaszcza rodziców, zachęcając do konsekwentnego wychowania do abstynencji dzieci i młodzieży. Ponadto fakt, iż dzieci biorą przykład ze starszych powinien posłużyć do refleksji także nad własnymi zachowaniami, a także być motywacją do kształtowania właściwych postaw młodych ludzi względem używek. Wymieniono również szkołę i wycieczki szkolne jako okoliczność towarzyszącą spożywaniu alkoholu, należy więc zwrócić także uwagę nauczycieli na jeszcze skuteczniejsze działania ukierunkowane na trafną profilaktykę mającą na celu zapobieganie picciu alkoholu wśród podopiecznych. Ponadto najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarza czas wolny oraz wakacje, dlatego też osoby niepełnoletnie powinny wówczas zostać otoczone szczególną uwagą i wsparciem opiekunów.
- 63% badanych uczniów nie widzi trudności w zdobyciu napojów alkoholowych, co może być wskazówką dla władz samorządowych tworzących politykę antyalkoholową na terenie poszczególnych środowisk gminy, jak również przesłanką do nieustannego edukowania sprzedawców alkoholu i społeczności lokalnych.
- Zdaniem badanych młodzież w ich okolicy może zdobyć alkohol korzystając głównie z następujących sposobów: prosząc o zakup starszych kolegów lub obcych ludzi pod sklepem, kupując samemu, podkradając rodzicom w domu, produkując alkohol w domu lub świadcząc usługi seksualne.
- 15% uczniów sądzi, że okazjonalne spożywanie alkoholu może uzależnić, dostrzegają oni zatem fakt niekorzystnego działania tego środka na organizm, co może oznaczać, że są świadomi zagrożeń wynikających z jego picia. Równocześnie 25% uczniów stwierdziło, że można bezpiecznie używać narkotyków.
- 15% badanych wskazało, że zażywało narkotyki, a 5% – dopalacze, zatem ryzyka zagrożenia tymi używkami należy traktować, jako poważny problem dzieci i młodzieży. 23% uczniów dostęp do narkotyków, a 11% – do dopalaczy, uważa za łatwy w miejscu swojego zamieszkania.
- Ankietowani wskazali na znajomość następujących substancji: marihuana, kokaina, LSD, amfetamina, ecstasy, meskalina, grzyby halucynogenne, haszysz, heroina, dopalacze (kokolino, „częstka boga”, mefedron), heroina, tabaka, opium, morfina, metamfetamina, leki psychotropowe.
- 39% uczniów zadeklarowało, że ktoś w ich otoczeniu zażywa narkotyki 11% zna miejsca w których można kupić dopalacze.
- 57% ankietowanych paliło papierosy, a częstotliwość palenia przedstawia się następująco: jeden raz – 17%, kilka razy w roku – 32%, kilka razy w miesiącu – 11%, kilka razy w

- tygodniu – 14%, palę codziennie – 26%, a po raz pierwszy najczęściej sięgali po papierosy w wieku: powyżej 15 lat, 13-15 lat, 10-12 lat i poniżej 10 lat.
- Co więcej, 76% uczniów twierdzi, że papierosy są łatwo dostępne w miejscu ich zamieszkania, zatem średnio 3 na 4 osoby nie dostrzegają problemu w zdobyciu wspomnianych środków. Ponadto zdaniem 23% uczniów e-papieros jest zdrowy.
  - Na temat działania używek z uczniami rozmawiali: nauczyciele, rodzice, pedagog/psycholog szkolny, koleżanki/koledzy, policja, ksiądz, ratownik, lekarz, brat, rodzina.
  - Stosowanie używek może przyczynić się do agresywnego zachowania według 87% uczniów. Ponadto wskazali oni, że przejawami przemocy są: grożenie/straszenie, wyzywanie, bicie przedmiotami, kopanie, zmuszanie do oddania pieniędzy lub innych rzeczy, wyzywanie, dotykanie wbrew woli, wysyłanie obraźliwych wiadomości, kradzież, krytykowanie wyglądu, okazywanie braku szacunku, podszywanie się w Internecie pod inną osobę, czy nie opiekowanie się kimś, kto tego potrzebuje.
  - 22% ankietowanych uczestniczyło w bójkę z rówieśnikami, którą sami sprowokowali, a 24% było prześladowanych albo doświadczyło znęcania się w szkole lub na podwórku przez osoby zdecydowanie silniejsze od nich, natomiast 9% było sprawcą takich zachowań.
  - 21% uczniów było przez rówieśników zmuszanych do robienia czegoś, czego nie chcieli robić.
  - 6% uczniów nie korzysta z nowoczesnych technologii takich jak: komputer, tablet czy smartfon, 11% spędza przed tymi urządzeniami w dni powszednie godzinę lub krócej, 31% – ok. 2-3 godziny, a 52% – więcej niż 3 godziny.
  - ok. 1/3 ankietowanych stwierdziła, że Internet to bezpieczne miejsce, a równocześnie 88%, że w Internecie można popełnić przestępstwo.
  - Uczniowie sądzą, że korzystając z Internetu należy się kierować następującymi zasadami: nie podawać swojego adresu/telefonu, nie ufać poznanym w sieci osobom, nie umawiać się z osobami poznanymi w Internecie, używać programów antywirusowych oraz czytać regulaminy stron, nie wysyłać innym swoich zdjęć, nie tworzyć konta na facebooku.
  - Rodzice/opiekunowie kontrolują działania w Internecie 17% ankietowanych.
  - 21% uczniów w ciągu ostatniego roku zauważyło u siebie silną potrzebę korzystania z Internetu, 18% – utratę kontroli nad ilością czasu spędzanego w Internecie, 21% – spędzanie coraz większej ilości czasu w Internecie, 15% – zaniedbywanie dotychczasowych zainteresowań na rzecz Internetu, 15% – szkodliwe następstwa mające związek ze spędzaniem czasu w Internecie (np. zaniedbanie snu, lekcji, obowiązków). Ponad połowa, a dokładnie 55% badanych zaznaczyło, że nie dostrzega u siebie żadnego z powyższych zachowań czy stanów, a 1% wskazał na inne, takie jak: depresja i lekceważenie znajomych.
  - 1/5 ankietowanych stwierdziła, że jest uzależniona od Internetu, a ponad połowa wie czym jest cyberprzemoc.
  - Zdaniem badanych uczniów konsekwencje nadużywania Internetu to: osłabienie relacji z ludźmi, pogorszenie ocen szkolnych, konflikty z rodzicami, zaniedbywanie obowiązków szkolnych, utrata dotychczasowych zainteresowań, trudności w odróżnianiu tego, co realne, od tego, co wirtualne, problemy z koncentracją uwagi, problemy ze wzrokiem, zwiększenie rachunków za prąd, padaczka nabyta i śmierć.
  - Ponadto korzystając z Internetu uczniowie spotkali się z zagrożeniami takimi jak: publiczne obrażanie, nękanie, posługiwanie się cudzymi danymi/podszywanie się pod inną osobę, rozprzestrzenianie nieprawdziwych informacji, dyskryminacja ze względu na kolor skóry lub orientację seksualną, homofobia, rasizm.
  - 41% uczniów spotkało się ze zjawiskiem hazardu, a 76% uważa, że niekontrolowane korzystanie z gier pieniężnych jest uzależnieniem.
  - Badani uczniowie będąc w trudnej sytuacji najczęściej zwróciliby się o pomoc do: rodziców/opiekunów, koleżanek/kolegów, policji, nauczycieli, pedagoga/psychologa szkolnego, przyjaciół, księdza, rodzeństwa czy lekarza.
  - 39% spośród wszystkich odpowiadających wskazało, iż nauczyciele chętnie pomagają uczniom w rozwiązywaniu ich problemów.
  - 12% deklaruje, że wie z jakiej pomocy skorzystać w przypadku pojawienia się problemów.

Podsumowując, głównymi problemami wśród badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych są: spożywanie alkoholu (82%) oraz sięganie po papierosy (57%), zażywanie narkotyków (15%) i eksperymentowanie z dopalaczami (5%). Zwrócić również należy uwagę na doświadczanie przemocy przez nieletnich, co stanowi poważny problem zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i społecznym.

W celach profilaktycznych należy angażować młodzież – podobnie jak młodszych uczniów – w aktywności takie jak np. zajęcia warsztatowe czy prace na rzecz społeczności lokalnej. Rekomenduje się też organizację wszelkiego rodzaju pogadanek, dyskusji czy pikników, podczas których będą podejmowane zagadnienia związane z używkami czy korzystaniem z nowoczesnych technologii – z pewnością takie inicjatywy znajdą pozytywne odzwierciedlenie w rzeczywistości.

Sprzedawcy

W badaniu wzięło udział 30 sprzedawców, zarówno kobiety, jak i mężczyźni z grup wiekowych od 18 do 60 roku życia.

- Ankietowani wskazali, że społeczeństwo najczęściej alkohol pije okazjonalnie, rzadziej nałogowo, a najrzadziej sporadycznie. Należy więc zwrócić szczególną uwagę na kreowanie prawidłowych wzorców spożywania alkoholu zgodnych z normami kulturowymi. Warto zaznaczyć też, że picie okazjonalne przez niektórych specjalistów bywa nazywane ryzykownym i może nieść ze sobą większe niebezpieczeństwo szkód niż np. picie codzienne (jedna większa dawka alkoholu pita nawet z małą częstotliwością bardziej szkodzi niż spożywanie tej samej dawki np. w ciągu tygodnia). Jednakże nie można tego traktować w sposób zerojedynkowy – picie okazjonalne jest zgodne ze wspomnianą kulturową normą spożywania alkoholu, o ile nie dotyczy osób, które w ogóle nie powinny po niego sięgać (kobiety w ciąży, osoby zażywające określone leki itp.).
- W lokalnych punktach zdarzają się osoby niepełnoletnie, które proszą o alkohol. Sprzedawcy spotykają się z taką sytuacją z różną częstotliwością (codziennie, kilka razy w tygodniu, miesiącu czy roku). Fakt ten wymaga nieustannej edukacji sprzedawców np. w zakresie asertywnego odmawiania czy uświadamiania konsekwencji picia alkoholu przez osoby poniżej 18 roku życia, by taka prośba nigdy nie zakończyła się jej wykonaniem. Wymaga to także informowania sprzedawców co do następstw ich postępowania (wymiar prawny, administracyjny i psychospołeczny) w przypadku podania alkoholu takowym osobom.
- 90% sprzedawców w przypadku próby zakupu alkoholu przez osobę wyglądającą na niepełnoletnią prosi o dokument potwierdzający wiek. Jest to godne uwagi i takie działania jak najbardziej należy utrzymywać oraz traktować jako element odpowiedzialnego wypełniania swojej funkcji. Równocześnie 48% badanych stwierdziło, że młode osoby mają łatwy bądź raczej łatwy dostęp do alkoholu.
- Według 27% sprzedawców zdarza się, by osoba dorosła wysyłała dziecko po zakup alkoholu. W kontekście tych wyników koniecznie należy zwrócić uwagę, iż w ręce dzieci i młodzieży alkohol trafia zwykle od pełnoletnich znajomych albo domowników, np. podczas uroczystości rodzinnych. Niejednokrotnie wspomina się, że inicjacja alkoholowa ma miejsce w obecności i za zgodą rodziców, a wielu niepełnoletnich przyznaje, że pierwszy alkohol piło w domu. Pamiętać też należy, że postawy dzieci kształtują się przede wszystkim na podstawie obserwacji rodziców czy innych dorosłych, bo to właśnie oni są wzorem do naśladowania oraz najważniejszym punktem odniesienia – tyczy się to wielu sfer życia, także tej związanej z korzystaniem z używek. Trzeba permanentnie uświadamiać o tym, że nieprzystawalające na przedwczesny kontakt z alkoholem stanowisko rodziców to „parasol ochronny”, pozwalający nastolatkom zachować abstynencję do 18 roku życia (*źródło: Badanie fundacji CBOS „Postawy młodzieży wobec alkoholu” przeprowadzone w marcu-kwietniu 2016 r. na zlecenie ZPPP Browary Polskie*).
- Sprzedawcy twierdzą, że młodzież nadużywa lub raczej nadużywa alkoholu według 70% badanych.
- Większość sprzedawców (88%) stwierdziła, że piwo nie mogłoby lub raczej nie mogłoby być sprzedawane osobom poniżej 18 roku życia, co oczywiście byłoby błędnym postępowaniem.

- 100% badanych informuje o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia, 62% o szkodliwości alkoholu oraz o zakazie sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym, również 100% o zakazie sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym, a 83% – na kredyt bądź pod zastaw. Należy w tym miejscu raz jeszcze wspomnieć, że alkohol pochodzi od dorosłych – jeżeli osoba niepełnoletnia go nie zakupi, prawdopodobnie nie będzie miała do niego dostępu. Zaleca się więc, również poprzez takie sposoby komunikacji jak tabliczki, informować potencjalnych klientów o zasadach, jakimi kieruje się dany punkt handlowy i wzmacniać postawę prezentującą przestrzeganie ich przez osoby obsługujące.
- Większość sprzedawców (90%) wypowiadając się na temat tego, czy przestrzega prawa w zakresie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, zadeklarowała, że tak. Podkreślić tu należy rolę właściwego (w tym przypadku zgodnego z przepisami) podejścia sprzedawców do stosowania zasad dotyczących sprzedaży alkoholu. Aspekt ten może być tzw. kartą przetargową w dyskusji z niepełnoletnim klientem i takie argumenty należy również sugerować sprzedawcom. Ich edukacja powinna być nakierowana na kwestie prawne, administracyjne i psychospołeczne.
- Polityka sprzedaży alkoholu w najbliższym otoczeniu wymaga obserwacji, gdyż wśród badanych były osoby (8%) twierdzące, że w ich środowisku są sprzedawcy, którzy ich zdaniem nie przestrzegają lub raczej nie przestrzegają zasad w zakresie sprzedaży alkoholu niepełnoletnim. Wskazane podejście należy modyfikować i tu niezwykle ważne jest prowadzenie na danym terenie szkoleń dla wszystkich punktów handlowych, bowiem dzięki możliwości wymiany doświadczeń uczestnicy inspirują się wzajemnie do wprowadzania pożądanych rozwiązań, stanowiących dobre praktyki – jednolite i bezwzględnie panujące np. w określonej miejscowości. Podczas takich zajęć omawiane mogą być również sposoby wspomagające współpracę sprzedawców z M/GKRPA oraz z Policją.
- Zdaniem sprzedawców osoby niepełnoletnie nie powinny korzystać z używek ze względu na to, że są szkodliwe dla zdrowia, przyczyniają się do agresji, chorób oraz zmian w zachowaniu, a także powodują niebezpieczeństwo uzależnienia.
- Ankietowani przyznali, że za wychowanie młodego pokolenia w zakresie zapobiegania uzależnieniom od alkoholu odpowiadają przede wszystkim rodzice, potem szkoła/nauczyciele, sprzedawcy i władze samorządowe, a dodatkowo koledzy i otoczenie. Badani wskazali również, że w celu przeciwdziałania alkoholizowaniu się dzieci i młodzieży należałoby wzmocnić kontrolę rodzicielską, wprowadzić zakaz alkoholu do 30 roku życia, edukować i rozmawiać na temat konsekwencji picia, przestrzegać zakazu sprzedaży alkoholu dzieciom. Warto korzystać na co dzień z tych wskazówek, gdyż są one odpowiedzią na obserwowaną przez sprzedawców lokalną rzeczywistość.

Reasumując, wyniki badań wśród sprzedawców świadczą o kilku nieprawidłowościach. Zaleca się pracę nad takimi obszarami jak np. wzmacnianie umiejętności asertywnego odmawiania sprzedaży alkoholu osobom wyglądającym na niepełnoletnie czy prowadzenie kontroli punktów mających na celu przede wszystkim instruowanie sprzedawców co do zgodnego z prawem korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu. Podkreśla się to m.in. dlatego, że w wynikach badań wśród mieszkańców czy uczniów pojawiały się odpowiedzi wskazujące na to, że osoby niepełnoletnie mogą kupić alkohol na terenie miejscowości, a dostęp do niego jest łatwy dla osób nieletnich.

Należy pamiętać, że za realizację skutecznych działań profilaktycznych odpowiedzialne są różne osoby, instytucje i organizacje, dlatego też obligatoryjne jest kompleksowe podejście do przeciwdziałania i zapobiegania zagrożeniom, takim jak np. przemoc, ubóstwo czy uzależnienia. Warto angażować lokalnych specjalistów i osoby będące autorytetami w danej społeczności – z pewnością posłuży to kształtowaniu właściwych wzorców postępowania.

Należy podejmować edukację całego społeczeństwa, nie tylko w zakresie prawnych czy zdrowotnych skutków ryzykownych zachowań, ale również tych społecznych (np. demoralizacja młodzieży czy rozpad rodzin).

Diagnoza przeprowadzona na terenie gminy Skarżysko-Kamienna miała na celu określenie głównych problemów występujących wśród lokalnej społeczności.

HARMONOGRAM WYDATKÓW

Lp.	Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla miasta Skarżyska-Kamiennej na rok 2017	Procento wy udział
1	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków, współuzależnionych oraz osób dotkniętych przemocą w rodzinie:	12 %
	1. Podnoszenie kwalifikacji członków zespołu terapeutycznego (szkolenia, konferencje, sympozja).	
	2. Prowadzenie punktów konsultacyjnych dla osób z problemem alkoholowym lub narkotykowym i ich rodzin.	
	3. Programy ograniczania picia alkoholu.	
	4. Opłacanie kosztów powołania biegłych orzekających w przedmiocie uzależnienia.	
	5. Programy terapii dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej uzależnieniem.	
	6. Programy pomocy psychologicznej i psychoterapii dla osób doświadczających przemocy i osób stosujących przemoc domową.	
	7. Dofinansowywanie kształcenia pracowników placówek.	
	8. Dofinansowywanie obowiązkowych szkoleń do uzyskania certyfikatu specjalisty psychoterapii uzależnień i instruktora terapii uzależnień.	
	9. Wspieranie bazy lokalowej i wyposażenia placówki leczenia odwykowego.	
	10. Zakup materiałów edukacyjnych dla pacjentów i terapeutów w placówce.	
	11. Wspieranie działań na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych w domach pomocy społecznej.	
	12. Dofinansowanie programów rehabilitacji osób uzależnionych po zakończonych programach psychoterapii uzależnienia	
	13. Realizacja programów uzupełniających świadczenia gwarantowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.	
	14. Wspomaganie procesu rehabilitacji poprzez organizację wyjazdów i imprez dla osób uzależnionych i ich rodzin.	
15. Realizacja zadań konkursowych.		
2	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integrowanie ze społecznością lokalną.	15 %
	1. Finansowanie zajęć i programów socjoterapeutycznych lub opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.	
	2. Dofinansowanie pracy terapeutycznej z rodziną.	
	3. Wsparcie na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodzin dzieci uczęszczających do świetlic środowiskowych w ramach projektu „Dekalog rodziny” w ramach regionalnego programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 dla EFS. Poddziałanie 9.2.1 Rozwój wysokiej jakości usług społecznych	
	4. Organizowanie i finansowanie supervizji lub konsultacji dla wychowawców udzielających pomocy psychologicznej dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym	
	5. Wdrażanie procedury zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego.	
	6. Pomoc dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym: podnoszenie kwalifikacji członków zespołu terapeutycznego w zakresie terapii współuzależnienia i terapii dla DDA – finansowanie szkoleń; finansowanie dodatkowych oddziaływań wspierających dla osób współuzależnionych, DDA, dzieci i osób dorosłych znajdujących się w kryzysie.	
	7. Pomoc psychologiczna i socjoterapeutyczna dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym – programy opiekuńczo wychowawcze.	
	8. Podnoszenie kompetencji wychowawców prowadzących programy opiekuńczo-wychowawcze w zakresie pracy z dzieckiem z rodziny alkoholowej.	
	9. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji wychowawców prowadzących programy opiekuńczo-wychowawcze w ramach projektu „Dekalog rodziny” w ramach regionalnego programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 dla EFS. Poddziałanie 9.2.1 Rozwój wysokiej jakości usług społecznych	
	10. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie.	
	11. Zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, sposobów reagowania na przemoc i możliwości uzyskania pomocy.	
	12. Finansowanie pomocy prawnej dla ofiar przemocy w rodzinie.	
13. Realizacja zadań konkursowych.		
3	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.	16 %
	1. Wspieranie realizacji działań profilaktycznych dla uczniów oraz szkoleń i warsztatów dla nauczycieli i rodziców; uczenie umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu życiu.	
	2. Realizacja środowiskowych programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.	
	3. Dofinansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych w zakresie pracy profilaktycznej z dziećmi, młodzieżą oraz rozwijanie umiejętności i prowadzenia zajęć profilaktycznych organizowanych dla nauczycieli, pedagogów, psychologów.	
4. Współudział w działaniach promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania czasu przez dzieci i młodzież oraz wzmacniających czynniki chroniące i motywujące do większej aktywności w życiu społecznym – rozwój		

	<p>zorganizowanych zajęć pozaszkolnych w placówkach oświatowych oraz innych środowiskach młodzieżowych (w tym dożywianie dzieci, biorących udział w tych zajęciach).</p> <p>5. Wdrażanie programów profilaktyczno-interwencyjnych dla młodzieży upijającej się.</p> <p>6. Wspieranie programów i przedsięwzięć profilaktycznych opracowywanych i realizowanych przez młodzież, skierowanych do grup rówieśniczych.</p> <p>7. Dorośli – społeczność lokalna: lokalne i ogólnopolskie kampanie edukacyjne, festyny, happeningi, konferencje, Internet; organizowanie badań, sondaży, lokalnych diagnoz i ekspertyz oraz upublicznianie wyników tych badań; szkolenia i warsztaty dla sprzedawców napojów alkoholowych.</p> <p>8. Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.</p> <p>9. Kontynuowanie działalności programów opiekuńczo-wychowawczych na terenie miasta Skarżyska Kamiennej</p> <p>10. Rozszerzenie oferty wsparcia istniejących świetlic środowiskowych w ramach projektu „Dekalog rodziny” w ramach regionalnego programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 dla EFS Poddziałanie 9.2.1 Rozwój wysokiej jakości usług społecznych</p> <p>11. Promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież poprzez: finansowanie zajęć, imprez, projektów, organizowanie miejskich bezalkoholowych imprez.</p> <p>12. Tworzenie dzieciom i młodzieży warunków do trzeźwego i zdrowego stylu życia poprzez wspieranie, organizowanie, wyposażanie w sprzęt i materiały miejsc do uprawiania sportu, zabawy, nauki, wypoczynku.</p> <p>13. Prowadzenie badań związanych zwłaszcza z diagnozą zachowań problemowych/ używaniem substancji psychoaktywnych podejmowanych przez młodzież oraz ewaluacja programów profilaktycznych.</p> <p>14. Pomoc psychologiczna i pedagogiczna dla dzieci i młodzieży w szczególności zagrożonej uzależnieniem</p> <p>15. Realizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych stanowiących integralny element programu profilaktycznego dostosowanego do wieku odbiorców i włączającym w swe oddziaływanie rodziców.</p> <p>16. Dofinansowanie obozów, kolonii, półkolonii i zimowisk z programem profilaktycznym.</p> <p>17. Tworzenie sieci punktów informacyjnych.</p> <p>18. Prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych związanych z profilaktyką problemów alkoholowych.</p> <p>19. Aktywna współpraca z lokalnymi i regionalnymi mediami.</p> <p>20. Działania na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach.</p> <p>21. Działania na rzecz ograniczenia populacji osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.</p> <p>22. Kampania edukacyjno-informacyjna „Cięża bez alkoholu”</p> <p>23. Realizacja zadań konkursowych.</p>	
4	<p>Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi jednostkami pożytku publicznego w obszarze profilaktyki i rehabilitacji uzależnień.</p> <p>1. Powierzenie realizacji poszczególnych zadań z zakresu gminnego programu organizacjom pozarządowym (NGO) (przy procedurze zlecania zadań organizacjom pozarządowym (NGO) zastosowanie ma ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie).</p> <p>2. Współpraca ze stowarzyszeniami i klubami abstynenckimi: finansowanie dodatkowych programów terapeutycznych realizowanych w klubach/stowarzyszeniach, dofinansowanie kosztów organizowanych obozów terapeutycznych, wspieranie współpracy klubów/stowarzyszeń ze społecznościami lokalnymi.</p> <p>3. Współpraca z Kościołem Katolickim i innymi związkami wyznaniowymi.</p> <p>4. Współpraca ze stowarzyszeniami i innymi organizacjami pozarządowymi realizującymi programy o charakterze profesjonalnym w dziedzinie uzależnień.</p> <p>5. Rozszerzenie oferty wsparcia stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych w ramach projektu „Dekalog rodziny” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 dla EFS, Poddziałanie 9.2.1 Rozwój wysokiej jakości usług społecznych</p> <p>6. Wspieranie finansowe i organizacyjne instytucji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych realizujących swe działania statutowe związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem narkomanii</p> <p>7. Wspomaganie działalności organizacji pozarządowych, promujących wśród mieszkańców Skarżyska-Kamiennej, w szczególności w środowisku młodzieży, zdrowy tryb życia i abstynencję.</p> <p>8. Realizacja zadań konkursowych.</p>	57 %
5	<p>podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art.13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.</p>	
	Razem	100%

UZASADNIENIE

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Skarżysku-Kamiennej na rok 2020 określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z używania alkoholu, narkotyków oraz stosowania przemocy w rodzinie. Program przedstawia zadania własne gminy wynikające z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ponadto zawiera równocześnie zadania własne gminy w obszarze profilaktyki i terapii narkomanii zapisane w ustawie z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Gminny program sporządzono na podstawie diagnozy przeprowadzonej w roku 2019 tj. „Diagnozy Problemów Społecznych w Gminie Skarżysko-Kamienna”. Na sfinansowanie programu planuje się w 2019 roku środki w wysokości 890 000,00 zł pochodzące z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2020 stanowić będzie element wsparcia istniejących świetlic środowiskowych w ramach projektu "Dekalog rodziny" w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 dla EFS Poddziałanie 9.2.1 Rozwój wysokiej jakości usług społecznych. Wartość projektu wynosi: 391 000,00 zł, kwota dofinansowania: 361 600,00 zł wkład własny: 29 400,00 zł.